

Academic Article

เปรียบเทียบเบญจศีลกับกฎหมายที่มีโทษทางอาญา

Compare The Five Precepts with Laws that have Criminal Penalties

ภราดร โจนเดชานนท์^{1*}Paradorn Rojanadechanon^{1*}

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. ภราดร โจนเดชานนท์*

Paradorn Rojanadechanon

สำนักกฎหมายธิดาจันทร์ จังหวัดชลบุรี

Titivajlawoffice, Choburi Province,

Thailand.

Email: paradornlawyer@hotmail.com

คำสำคัญ

เบญจศีล; กฎหมาย; โทษทางอาญา

Keywords:

Five Precepts; Laws; Criminal Penalties

Article history:

Received: 02/06/2023

Revised: 13/08/2024

Accepted: 23/10/2024

Available online: 19/12/2024

How to Cite:

Rojanadechanon, P. (2024). Compare The Five Precepts with Laws that have Criminal Penalties. *Journal Dhamma for Life*, 30(4), 196-221

ABSTRACT

This article had the following objectives: 1) To present the importance and origins of the five precepts according to Buddhist principles. 2) To explore the value of keeping the five precepts. 3) To analyze the benefits of adhering to the five precepts.

The results of the study found that keeping the five precepts is important. It is the source of all good qualities and serves as the foundation for virtuous human behavior. The precepts are an essential moral ornament, accessible to everyone, and they can be upheld throughout one's life. People who possess morality, even if not physically attractive, can radiate beauty, charm, trustworthiness, and approachability. The precepts are like a strong bridge, a "great scent," and a "wonderful caress," enabling those with moral discipline to spread positivity in all directions. On the other hand, individuals who continually violate the five precepts risk becoming unapproachable, unlikable, and untrustworthy. These individuals often accumulate bad behaviors, which may become habitual, leading to cruelty, dishonesty, greed for sexual desires, and a lack of good morals. Their actions may involve hurtful speech, carelessness, and a lack of awareness or restraint regarding what should and should not be done, making them akin to "Satan in human form." Moreover, violating the five precepts can lead to serious consequences. Such violations may result in legal penalties, including death, imprisonment, fines, confiscation of assets, or behavioral control by government authorities. These findings highlight that keeping the five precepts brings infinite merit, safeguards individuals from legal and moral repercussions, and contributes to personal integrity. Ultimately, adhering to the five precepts is a principle for achieving perfection in body, mind, and behavior. The precepts act as a shield, protecting individuals from evil or immoral influences in both their body and mind.

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) นำเสนอความสำคัญของศีลทั้ง 5 ข้อ และที่มาของศีลทั้ง 5 ข้อตามหลักพระพุทธศาสนา (2) นำเสนอคุณค่าของการรักษาศีล 5 (3) นำเสนอหลักกฎหมายที่มีโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำต่างๆ ซึ่งละเมิดศีลทั้ง 5 ข้อนี้ ผลการศึกษาพบว่า การรักษาศีล 5 ย่อมเป็นที่ตั้ง เป็นบ่อเกิดแห่งคุณความดีทั้งหลาย และเป็นฐานความประพฤติที่ดีของมนุษย์ ศีลเป็นเครื่องประดับที่สำคัญ และสามารถประดับได้ทุกคน ประดับได้ตลอดเวลา ซึ่งคนผู้มีศีลแม้จะรูปร่างไม่งดงาม แต่เมื่ออุดมไปด้วยศีลแล้ว ย่อมงามได้ มีเสน่ห์ได้ เป็นคนที่น่าเข้าใกล้ น่าคบหา น่าไว้วางใจ เปรียบเทียบได้ว่า ศีลเป็นสะพานที่มีกำลังมาก เป็นกลิ่นหอมชั้นเยี่ยม เป็นเครื่องลูบไล้อันประเสริฐซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลผู้อุดมด้วยศีลย่อมหอมฟุ้งไปทั่วทุกสารทิศ ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลใดประพฤติล่วงละเมิดศีล 5 ข้อนี้เป็นนิจ นอกจากจะกลายเป็นคนไม่น่าเข้าใกล้ ไม่น่าคบหา ไม่น่าไว้วางใจ เพราะมักจะสะสมพฤติกรรมไม่ดีทั้งหลาย จนเป็นอุปนิสัยติดตัว กลายเป็นคนใจคอโหดร้าย ชอบลักทรัพย์ เบียดเบียนผู้อื่น เป็นผู้มักมากในกามขาดศีลธรรมอันดี มีวัชกรรมที่น่ารังเกียจ คอยพูดทำร้ายจิตใจผู้อื่น เป็นผู้ประมาท ขาดสติ ขาดความยับยั้งชั่งใจอะไรควรไม่ควร เปรียบเสมือนขาดยานในคราวมนุษย์ อีกทั้งการประพฤติละเมิดศีล 5 นั้น หากเป็นกรณีร้ายแรง ผู้ประพฤติก่อให้เกิดศีล 5 นั้นก็อาจจะมีความผิดกฎหมายอันมีโทษทางอาญา อาจต้องโทษถึงขั้นประหารชีวิต จำคุก ปรับ รับทรัพย์สิน หรือถูกควบคุมพฤติกรรมจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่า การรักษาศีล 5 นั้นย่อมมีแต่คุณอนันต์ ปราศจากโทษ ทำให้เป็นหลักตัดสินว่าผู้ใดรักษาศีล 5 อย่างแน่วแน่ ย่อมเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม ดังนั้น การรักษาศีล 5 ย่อมเป็นเกราะคุ้มภัยเสมือนมิให้ขาดาน หรือความชั่วใดๆ เข้ามาสัมผัสถึงจิตใจ และเบี่ยงเบนพฤติกรรมของบุคคลนั้นให้ออกนอกเส้นทางกฎเกณฑ์ของสังคม

บทนำ

ธรรมชาติของสรรพสิ่งแท้จริงแล้วหนีไม่พ้นความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยกระบวนการเกิดขึ้นของสรรพสิ่งมีการเปลี่ยนแปลง วิวัฒนาการตลอดเวลา โดยเฉพาะกระบวนการวิวัฒนาการสิ่งมีชีวิตของมนุษย์เกิดขึ้นทั้งทางกายภาพ และการดำรงชีวิต นักวิชาการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกำเนิดสิ่งมีชีวิตบนโลกนี้กว่า 3,500 ล้านปีมาแล้ว พบว่าสิ่งมีชีวิต และมนุษย์มีวิวัฒนาการต่อเนื่องกันมาตลอดเวลาจนเกิดความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต และเผ่าพันธุ์มนุษย์ ก่อเกิดความเชื่อ และวัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่สิ่งหนึ่งที่เผ่าพันธุ์มนุษย์เห็นตรงกัน คือความเห็นพ้องต้องกันว่า ศีลธรรม เป็นสิ่งที่ประเสริฐ เป็นสิ่งดีงามสำหรับมวลมนุษยชาติ

ในอัญญัตตสูตร ได้บันทึกเรื่องราวของวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตไว้ในสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิภวรรค กล่าวว่า ก่อนที่มนุษย์เพศชาย เพศหญิง ยังไม่ปรากฏในโลกนี้ คงมีแต่สัตว์หรือสิ่งมีชีวิตที่ยังไม่สามารถบอกรูปร่างได้ ซึ่งต่อมาสัตว์เหล่านั้นได้ชิมจวนดินที่ลอยอยู่บนน้ำทั่วไปแล้วเกิดความอยากขึ้น สัตว์เหล่านั้นเมื่อได้จวนดินเป็นอาหารก็มีร่างกายแข็งแรงขึ้น ผิวพรรณก็ปรากฏว่าแตกต่างกันไป สัตว์บางพวกมีผิวพรรณงาม สัตว์บาง

พวกที่มีผิวพรรณไม่งาม สัตว์พวกที่มีผิวพรรณงามนั้นพากันดูหมิ่นสัตว์พวกที่มีผิวพรรณไม่งาม ดังนี้ สัตว์ทั้งสองพวกนั้นจึงเกิดมีการไต่ตัวดูหมิ่นกันขึ้น ซึ่งต่อๆ มาสัตว์พวกหนึ่งก็วิวัฒนาการกลายเป็นคน และคนเหล่านั้นก็ประกอบไปด้วยคนโลก ยึดมั่นในเมถุนธรรม ยึดถือการกระทำด้วยอำนาจมิจฉาทิฐิ จนกระทั่งผ่านช่วงเวลาของการวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน มนุษย์จึงพบความจริงว่า มนุษย์จะต่างกันหรือเหมือนกัน จะไม่ต่างกันหรือไม่เหมือนกัน ก็ด้วย “ธรรม” เท่านั้น “ธรรม” เป็นของประเสริฐสุดในประชุมชนทั้งในเวลาที่เราเห็นอยู่ ทั้งในเวลาภายหลังหน้า ดังนั้น ข้อกำหนดของความประพฤติแห่งศีลจึงเกิดขึ้น เพื่อให้มนุษย์ทั้งหลายได้อยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข

ความหมายของคำว่า เบญจศีล

คำว่า “เบญจ” หมายถึง ห้า ส่วนคำว่า ศีล หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม คำว่า “เบญจศีล” จึงหมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดี 5 ข้อ

ศีล 5 เป็นหลักธรรมประจำสังคมมนุษย์ มีมาก่อนพุทธกาล ในจกัถวัตติสูตรกล่าวถึงเรื่องพระเจ้าจักรพรรดิตรัสสอนประชาชนไว้ว่า ท่านทั้งหลายต้องไม่ฆ่าสัตว์ ต้องไม่ถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ ต้องไม่ประพฤติผิดในกาม ต้องไม่พูดเท็จ และต้องไม่ดื่มน้ำเมา ครั้นมีผู้ประพฤติผิดจากที่พระเจ้าจักรพรรดิสอน จึงมีการลงโทษด้วยวิธีจับแขนไพล่หลังแล้วเอาเชือกเหนียวมัดอย่างมั่นคง โจนผม และประโคนบันเทาหัวเสียกร้าว แห่ประจานไปตามถนนและตรอกชอกชอย พาออกไปทางประตูด้านทิศใต้เมืองแล้วตัดศีรษะ

ต่อมาเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นในโลก พระองค์ทรงยอมรับเอาธรรมะ 5 ข้อนี้มาสอนอย่างแพร่หลาย เรียกว่า ศีล บ้าง สิกขาบท บ้าง แต่ในทางปฏิบัติ หมายถึง เจตนางดเว้นจากการทำผิด 5 ประการ คือ เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ เจตนางดเว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ เจตนางดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ เจตนางดเว้นจากสุราเมรัยและของมึนเมาอันเป็นเหตุให้ประมาท ขาดสติ

มีคำอธิบายว่า เจตนาเป็นศีล คือ เจตนาหรือความตั้งใจของบุคคลผู้งดเว้นหรือผู้ละจากบาปธรรม คือ จากการฆ่าสัตว์ จากการลักทรัพย์ จากการประพฤติผิดในกาม จากการพูดเท็จ พูดหยาบคาย พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ รวมเป็นเจตนาของผู้งดเว้นจากกายทุจริต และงดเว้นจากวจีทุจริตหรือเจตนาของบุคคลผู้กำลังบำเพ็ญวัตรปฏิบัติอยู่ เจตนาเช่นนี้แหละจัดเป็นเจตนาศีล

คุณค่าของศีล

ศีลเป็นกำลังหาสิ่งเปรียบมิได้ กล่าวคือ ศีลเป็นพลังและมีกำลังที่ยอดเยี่ยม ไม่มีวัตถุอื่นใดที่จะมีกำลังเหมือนหรือเทียบเท่าได้ เพราะสามารถต่อสู้กำจัดการและเสนามารได้ สามารถผลักดันนำคนที่มีศีลให้บรรลุถึงเป้าหมายได้ ทำให้บรรลุถึงสุคติโลกสวรรค์และพระนิพพานได้

ศีลเป็นกำลังหาสิ่งเปรียบมิได้ กล่าวคือ ศีลเป็นพลังและมีกำลังที่ยอดเยี่ยม ไม่มีวัตถุอื่นใดที่จะมีกำลังเหมือนหรือเทียบเท่าได้ เพราะสามารถต่อสู้กำจัดการและเสนามารได้ สามารถผลักดันนำคนที่มีศีลให้บรรลุถึงเป้าหมายได้ ทำให้บรรลุถึงสุคติโลกสวรรค์และพระนิพพานได้

ศีลเป็นอาวุธสูงสุด กล่าวคือ ศีลเป็นเครื่องประหารที่สามารถตัดสังกิเลสธรรม คือสิ่งที่สามารถตัดสังกิเลสธรรม คือสิ่งที่จะทำให้เกิดความสุขใจได้ เพราะเมื่อมีศีลแล้วก็จะงดเว้นการกระทำชั่ว ไม่ทำบาปทุจริตทางกายและทางวาจา ทำให้กายวาจาเป็นสุจริต ทำและพูดแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงาม อันเป็นเหตุให้เกิดความผ่องแผ้วทางใจ ไม่มีความระหว่าตระแวง ความกลัวภัย ความสะดุ้งต่างๆ

ศีลเป็นอารมณ์ประเสริฐสุด กล่าวคือ ศีลเป็นเครื่องประดับที่สำคัญและสามารถประดับได้ทุกคน ประดับได้ตลอดกาล ซึ่งคนผู้มีศีลแม้รูปร่างจะไม่งาม จะเป็นผู้สูงวัยมีร่างกายร่วงโรยไปตามวัย ก็งามได้ มีเสน่ห์ได้ เป็นคนที่น่าเข้าใกล้ น่ากราบ น่าไหว้ น่าคบหา น่าไว้วางใจ ไม่น่ารังเกียจประการใด เพราะมีเครื่องประดับดีคือมีศีลตรงกันข้าม แม้รูปร่างดีมีวัยไม่มาก แต่ไม่มีศีล ใจคอโหดร้าย ชอบลักขโมย ชอบพูดจาจ้วงจาบหยาบช้ำ แสดงว่าขาดเครื่องประดับคือศีล ก็ไม่น่าคบหา ไม่น่าเข้าใกล้ ไม่น่าไว้วางใจ

ศีลเป็นสะพานที่มีกำลังมาก กล่าวคือ ศีลเป็นสะพานพิเศษที่มีกำลังสำหรับเป็นฐานรองรับผู้คนในการข้ามห้วงน้ำใหญ่ในอบายและห้วงน้ำใหญ่ในสังสารวัฏ ศีลจึงเป็นสะพานที่เหมาะสมสำหรับก้าวข้ามกิเลสและกองทุกข์ต่างๆ แล้วก้าวล่วงไปถึงความพ้นทุกข์ได้โดยไมยาก

พระปฐมบัญญัติ

เรื่องราวต่างๆ ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกในส่วนที่เกี่ยวกับวินัยมีสาระแสดงได้ว่า ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะบัญญัติสิ่งที่เรียกว่า “พระวินัย” ขึ้นมาเพื่อให้ภิกษุสาวกลือเป็นข้อปฏิบัติ นั้น ความประพฤติที่ไม่ตั้งอยู่ในความดีงามหลายประการยังไม่ถือว่าเป็นความผิดของพระภิกษุ ต่อเมื่อพระพุทธเจ้าได้บัญญัติสิกขาบทอย่างนั้นๆ ขึ้นมาแล้วเมื่อภิกษุรูปใดประพฤติสิ่งนั้นเข้า จึงจะถือว่าเป็นความผิดพระวินัย ซึ่งการบัญญัติครั้งแรกเรียกว่า “พระปฐมบัญญัติ”

ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี

ปาณาติปาตา เวรมณี หมายถึง เว้นจากการปลงชีวิต, เว้นจากการฆ่าการประทุษร้ายกัน

พระปฐมบัญญัติเรื่อง เว้นจากการปลงชีวิต

พระปฐมบัญญัติข้อนี้เกิดจากพระภิกษุสงฆ์กลุ่มหนึ่งได้ฟังพระพุทธเจ้าแสดงธรรมเรื่องอสุภกัมมัญฐาน คือการยึดเอาซากศพเป็นอารมณ์ เพื่อพิจารณาให้เห็นความไม่เที่ยงของสังขาร แต่ภิกษุสงฆ์กลุ่มดังกล่าวเมื่อได้ฟังธรรมข้อดังกล่าวนี้แล้ว กลับไปตีความแบบสุดโต่ง เกิดความรังเกียจในร่างกายของตนเอง จึงพากันปลงชีวิตตนเองบ้าง ให้ผู้อื่นปลงชีวิตให้บ้าง เมื่อเรื่องเหล่านี้ได้ล่วงรู้ถึงพระพุทธเจ้า พระองค์จึงได้บัญญัติพระวินัยข้อนี้ว่า “ภิกษุใดจงใจพรากกายมนุษย์จากชีวิต...เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้”

แต่เฉพาะกรณีที่คุณคนอื่นเป็นผู้ฆ่าภิกษุสงฆ์ เมื่อนำไปไปเทียบเคียงกับกฎหมายปัจจุบัน คือประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 แล้วจึงจะเป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ส่วนกรณีที่ภิกษุสงฆ์ปลงชีวิตตนเองนั้น ไม่เป็นความผิดกฎหมายอาญาแต่อย่างใด

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 “ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี”

คำว่า “ฆ่า” หมายถึงการทำให้ตายโดยไม่จำกัดวิธี แต่ตามประมวลกฎหมายอาญามีได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ตาย” ว่ามีความหมายอย่างไร การวินิจฉัยการตายจึงเป็นปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องให้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้วินิจฉัย คือ แกนสมองถูกทำลายจนสิ้นสุดการทำงานโดยสิ้นเชิงตลอดไป ดังนี้ บุคคลจึงถึงแก่ความตายเมื่อสมองตายอย่างถาวร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 859/2512 จำเลยเตะภริยาซึ่งอุ้มบุตรอายุเดือนเศษจนภริยาล้มลง บุตรกระเด็นตกพื้นดินไปถึง 2 ครั้ง ขณะที่ภริยาล้มลงอยู่ใกล้พื้น จำเลยจับบุตรที่กระเด็นหลุดมือจากภริยาไปนั้นยกขึ้น กระแทกลงไปที่อกภริยาโดยแรง จนบุตรเกิดอาการบวมที่หน้าและศีรษะ หายใจขัดและถึงแก่ความตายในวันที่จำเลยกระทำร้ายนั้น การกระทำของจำเลยเป็นการฆ่าโดยเจตนา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2037/2530 ใช้มีดถ่างไรฟันถูกที่ศีรษะซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญของผู้เสียหาย แม้จะฟันที่เดียวแต่ปรากฏว่ากะโหลกศีรษะแตก แสดงว่าฟันโดยแรง มีเจตนาฆ่า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1275/2500 แทงเพียง 1 ที่ เวลาเมาสุราแล้วไม่ได้แทงซ้ำ ดังนี้ ไม่มีเจตนาฆ่า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 688/2529 ใช้ขวดสุราตีหน้าผากผู้เสียหาย 1 ครั้งและใช้มีดแทงถูกหน้าอกและแขนลึกเพียง 1 ซม. เมื่อมีผู้มาห้ามก็เชื่อฟัง ดังนี้ ไม่มีเจตนาฆ่า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1001/2547 การกระทำต่อเด็กขณะอยู่ในครรภ์จนทำให้คลอดออกมาไม่มีชีวิต เป็นการทำให้แท้งลูก ไม่ใช่การฆ่าผู้อื่น เพราะขณะกระทำยังไม่มีผู้อื่น

อุทาหรณ์จากพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ดังนี้

ครั้งล่วงถึงเดือนนั้น พระผู้มีพระภาคเสด็จออกจากที่ประทับเรียบร้อยแล้ว รับสั่งถามท่านพระอานนท์ว่า ดูกรอานนท์ เหตุไฉนหนอ ภิกษุสงฆ์จึงดูเหมือนน้อยไป ท่านพระอานนท์กราบทูลว่า จริงอย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า เพราะพระองค์ทรงแสดงอสุภกถาทรงพรรณนาคุณแห่งอสุภกัมมัญฐาน ทรงสรรเสริญคุณแห่งการเจริญอสุภกัมมัญฐาน ทรงพรรณนาคุณแห่งอสุภสมาบัติเนื่อง ๆ โดยอเนกปริยายแก่ภิกษุทั้งหลาย พระพุทธเจ้าข้า และภิกษุเหล่านั้นก็พากันพูดว่า พระผู้มีพระภาคทรงแสดงอสุภกถา ทรงพรรณนาคุณแห่งอสุภกัมมัญฐาน ทรงสรรเสริญคุณแห่งการเจริญอสุภกัมมัญฐาน ทรงพรรณนาคุณแห่งอสุภสมาบัติเนื่อง ๆ โดยอเนกปริยาย จึงพากันประกอบความเพียรในการเจริญอสุภกัมมัญฐาน หลากอย่างหลายกระบวนอยู่ เธอเหล่านั้น อิตถัธ ระอาเกลียดชังร่างกายของตน ดุจสตรีรุ่นสาวหรือบุรุษรุ่นหนุ่มพอใจในการตกแต่งกาย อาบน้ำ สระเกล้า มีชาคพวง ชาคพสนัข หรือชาคพมณูขมยมาคล่องอยู่ที่คอ จะพึงอิตถัธ สะอิดสะเอียน เกลียดชัง ฉะนั้น จึงปลงชีวิตตนเองบ้าง วานกันและกันให้ปลงชีวิตบ้าง บางเหล่าก็เข้าไปหาภิกษุสงฆ์สมณฤๅษีกล่าวว่า อย่างนี้ว่า พ่อคุณ ขอท่านได้

ช่วยปลงชีวิตพวกฉันที่ บาตรจีวรนี้จะเป็นของท่าน พระพุทธเจ้าข้า ครั้นมีคัลณทิกสมณกุตตก็ได้บาตรจีวรเป็นค่าจ้างแล้ว จึงปลงชีวิตภิกษุเสียวันละ 1 รูปบ้าง 2 รูปบ้าง 3 รูปบ้าง 4 รูปบ้าง 5 รูปบ้าง 6 รูปบ้าง 7 รูปบ้าง 8 รูปบ้าง 9 รูปบ้าง 10 รูปบ้าง 20 รูปบ้าง 30 รูปบ้าง 40 รูปบ้าง 50 รูปบ้าง 60 รูปบ้าง ข้าพระพุทธเจ้าขอประทานพระวโรกาส ภิกษุสงฆ์นี้จะพึงดำรงอยู่ในพระอรหัตตผลด้วยปริยายใด ขอพระผู้มีพระภาคจงตรัสบอกปริยายอื่นนั้นเถิดพระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรอานนท์ ถ้าเช่นนั้น เธอจงเผด็จภิกษุที่อาศัยพระนครเวสาลีอยู่ทั้งหมด ให้ประชุมกันที่อุปัฏฐานศาลา เป็นดังรับสั่งพระพุทธเจ้าข้า ท่านพระอานนท์รับสนองพระพุทธพจน์แล้ว จึงเผด็จภิกษุสงฆ์ที่อาศัย พระนครเวสาลีอยู่ทั้งสิ้น ให้ประชุมที่อุปัฏฐานศาลา แล้วเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคกราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุสงฆ์ประชุมพร้อมกันแล้ว ขอพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดทราบกาลอันควร ในบัดนี้เถิดพระพุทธเจ้าข้า

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ข้าว่าพวกภิกษุปลงชีวิตตนเองบ้าง วานกันและกันให้ปลงชีวิตบ้าง บางเหล่าก็ไปหามิคัลณทิกสมณกุตตก กล่าวอย่างนี้ว่า พ่อคุณ ขอท่านได้ช่วยปลงชีวิตพวกฉันที่ บาตรจีวรนี้จักเป็นของท่าน ดังนี้จริงหรือ ?

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย การกระทำของภิกษุเหล่านั้นไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนภิกษุเหล่านั้นจึงได้ปลงชีวิตตนเองบ้าง วานกันและกันให้ปลงชีวิตบ้าง บางเหล่าก็เข้าไปหามิคัลณทิกสมณกุตตก พูดอย่างนี้ว่า พ่อคุณ ขอท่านได้ช่วยปลงชีวิตพวกฉันที่ บาตรจีวรนี้จักเป็นของท่าน ดังนี้เล่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย การกระทำของภิกษุเหล่านั้นนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของผู้ที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของภิกษุเหล่านั้นนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใส ของผู้ที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของคนบางพวกผู้เลื่อมใสแล้ว ครั้นพระผู้มีพระภาคทรงติเตียนภิกษุเหล่านั้นโดยอเนกปริยายแล้ว จึงทรงติโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยยาก ความเป็นคนบำรุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ทรงสรรเสริญคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย ความเป็นคนมักน้อย ความเป็นคนสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียรโดยอเนกปริยาย แล้วทรงแสดงธรรมมีกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้นแก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ 10 ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ 1 เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ 1 เพื่อชมบุคลผู้เกื้อยาก 1 เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก 1 เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน 1 เพื่อกำจัดอาสวะจักบังเกิดในอนาคต 1 เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส 1 เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว 1 เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม 1 เพื่อถือตามพระวินัย 1

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกลีขาทนนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้

“อนึ่ง ภิกษุใดจงใจพรากรากายมนุษย์จากชีวิต หรือแสวงหาศีลตราอันจะปลิดชีวิตให้แก่กายมนุษย์นั้น แม้ภิกษุนี้ก็เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้ ก็ลีขาทนนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้ว แก่ภิกษุทั้งหลาย ด้วยประการฉะนี้ ฯ”

วัตถุประสงค์ของศีลข้อที่ 1

การกำหนดเรื่องปาณาติบาตนี้ขึ้นมาเป็นกติกาสังคม มีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 2 ประการ คือ

1. เพื่อป้องกันมิให้ผู้คนเบียดเบียนกัน ทั้งเบียดเบียนมนุษย์ด้วยกันและเบียดเบียนสัตว์ดิรัจฉาน เพราะว่าไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ดิรัจฉานค่างก็มีชีวิตและรักชีวิตเหมือนกัน ไม่ต้องการให้ใครมาคร่าชีวิตของตนไป เมื่อผู้คนต่างปฏิบัติตามกติกานี้กันก็จะไม่เบียดเบียนกัน ไม่ว่าจะโดยการฆ่า การทำร้ายร่างกายหรือการทำกรรมทั้งคนและสัตว์ก็จะอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขไม่หวาดระแวงกันและกัน

2. เพื่อให้ผู้คนมีเมตตาจิตต่อกัน คือมีความรัก มีความปรารถนาดีต่อกัน ไม่มีเวรไม่มีภัยต่อมนุษย์ด้วยกัน และสัตว์ดิรัจฉานทั่วไป เมตตาจิตนี้ทำให้คนเราอ่อนโยน มีความรู้สึกห่วงหาอาทรกัน คิดถึงอกเขาอกเรา คิดช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่ดุร้าย ไม่เหี้ยมโหด ให้อภัยและมีไมตรีจิตต่อคนและสัตว์รอบข้าง

5. ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี

อทินนาทานา เวรมณี หมายถึง เว้นจากการถือเอาของที่เขามิได้ให้, เว้นจากการลัก, โกง, ละเมิดกรรมสิทธิ์ และ ทำลายทรัพย์สิน

พระปฐมบัญญัติเรื่อง เว้นจากการถือเอาของที่เขามิได้ให้

พระปฐมบัญญัตินี้เกิดจากการที่ภิกษุชื่อ พระธนิยะ กุมภการบุตรได้ขอไม้จากพนักงานรักษาไม้ของหลวงเพื่อจะนำไปสร้างกุฏิโดยอ้างว่าพระเจ้าแผ่นดินได้ทรงอนุญาตให้แล้ว พนักงานรักษาไม้หลงเชื่อจึงมอบไม้เหล่านั้นให้แก่พระธนิยะ ต่อมาเรื่องดังกล่าวรู้ถึงมหาอำมาตย์จึงได้นำเรื่องดังกล่าวสู่การวินิจฉัยของพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินทรงวินิจฉัยว่าพระธนิยะมีความผิดฐานเอาของที่เขามิได้ให้ไปด้วยเลศนัย แต่ยกเว้นโทษให้เพราะเห็นแก่ความเป็นสมณะ ต่อมาเมื่อเรื่องดังกล่าวรู้ถึงพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงบัญญัติพระวินัยข้อนี้ขึ้นว่า “ผู้ภิกษุใดถือเอาทรัพย์อันเจ้าของมิได้ให้ ด้วยส่วนแห่งความเป็นขโมย...เป็นปาราชิก” โดยเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของพระธนิยะกับกฎหมายปัจจุบันคือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 แล้ว พฤติกรรมดังกล่าวถือว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์โดยใช้กลอุบาย เพราะเป็นการหลอกลวงเพื่อได้มาซึ่งการยึดถือจะได้เอาทรัพย์ไปโดยสะดวก และเจ้าของยังไม่ได้สละการครอบครองให้เพียงแต่สละการยึดถือเท่านั้น

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 บัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์สินของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินหกหมื่นบาท”

แต่การเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปชั่วคราวโดยไม่มีเจตนาเอาไปเลย แล้วคืนให้ไม่เป็นลักทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1626/2500 จำเลยโกรธกับผู้ตายเรื่องชู้สาว จึงใช้ผ้าใส่รัดคอผู้ตายจนถึงแก่ความตาย แล้วจึงเกิดเจตนาลักทรัพย์ของผู้ตาย มีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นและลักทรัพย์

หมายเหตุ...ศพในลักษณะเช่นนี้ย่อมจะมีผู้จัดการเก็บรักษาจนกว่าทายาทจะทราบและมารับไปจัดการโดยไมยากนัก ผิดกับศพในป่าหรือล่อยน้ำไม่รู้ว่าใครที่ไหนที่พอจะถือว่ายังยึดถืออยู่เพราะคนทั่วไปยังเคารพสิทธิอยู่ในพฤติการณ์เช่นนี้เห็นจะกล่าวได้ยาก จำเลยในคดีจึงมีความผิดฐานลักทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 791/2502 ม้าที่เขาจูงมา ขอเช่าขี่และพาหนีไปต่อหน้า เป็นลักทรัพย์

อุทาหรณ์จากพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ดังนี้

กาลต่อมา ความดำรินี้ได้มีแก่ท่านพระธนิยะ กุมภการบุตรว่า เมื่อเราเข้าไปบ้านเพื่อบิณฑบาต คนหาบหญา คนหาพิน ได้รื้อกุฏิมุงด้วยหญ้าเสีย แล้วชนหญ้าและตัวไม้ไปถึงสามครั้งแล้ว แม้กุฏิดินล้วนที่เราทำไว้นั้น พระผู้มีพระภาคก็รับสั่งให้ทำลายเสีย ก็เจ้าพนักงานรักษาไม้ที่ขอบพอกกับเรามีอยู่ โฉนหนอเราพึงขอไม้ต่อเจ้าพนักงานรักษาไม้มาทำกุฏิใหม่ จึงท่านพระธนิยะ กุมภการบุตร เข้าไปหาเจ้าพนักงานรักษาไม้ ครั้นแล้วได้บอกเรื่องนี้ต่อเจ้าพนักงานรักษาไม้ว่า ขอเจริญพร เมื่ออาตมาเข้าไปบ้านเพื่อบิณฑบาต คนหาบหญา คนหาพิน ได้รื้อกุฏิมุงบังด้วยหญ้าเสีย แล้วชนหญ้าและตัวไม้ไปถึงสามครั้ง แม้กุฏิดินล้วนที่อาตมาทำไว้นั้น พระผู้มีพระภาคก็รับสั่งให้ทำลายเสียแล้ว ขอท่านจงให้ไม้แก่อาตมาๆ ประสงค์จะทำกุฏิใหม่

จ. ไม้ที่กระผมจะพึงถวายแก่พระผู้เป็นเจ้าได้นั้น ไม่มี ขอรับ มีแต่ไม้ของหลวงที่สงวนไว้สำหรับซ่อมแปลงพระนคร ซึ่งเก็บไว้เพื่อใช้ในคราวมีอันตราย ถ้าพระเจ้าแผ่นดินรับสั่งให้พระราชทานไม้เหล่านั้น ขอท่านจงให้คนขนไปเถิดขอรับ.

ธ. ขอเจริญพร ไม้เหล่านั้น พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานแล้ว

ลำดับนั้น เจ้าพนักงานรักษาไม้คิดว่า พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านั้นเป็นผู้ประพฤติธรรม ประพฤติสงบ ประพฤติพรหมจรรย์ กล่าวคำสัตย์ มีศีล มีกัลยาณธรรมพระเจ้าแผ่นดินก็ทรงเลื่อมใสในพระสมณะเหล่านั้นยิ่งนัก ท่านพระธนิยะนี้ย่อมไม่บังอาจที่จะกล่าวถึงสิ่งของที่พระเจ้าแผ่นดินยังไม่ได้พระราชทาน ว่าพระราชทานแล้ว จึงได้เรียนต่อท่านพระธนิยะ กุมภการบุตรว่า นิมนต์ให้คนขนไปเถิด ขอรับ จึงท่านพระธนิยะ กุมภการบุตร สั่งให้ตัดไม้เหล่านั้นเป็นท่อนน้อยท่อนใหญ่บรรทุกเกวียนไป ทำกุฏิใหม่แล้ว

ต่อจากนั้น วัสสการพราหมณ์ มหาอำมาตย์ในนครรัฐไปตรวจราชการในกรุงราชคฤห์ ได้เข้าไปหาเจ้าพนักงานรักษาไม้ ครั้นแล้วได้พูดถึงเรื่องนี้ ต่อเจ้าพนักงานรักษาไม้ว่า พนาย ไม้ของหลวงที่รักษาไว้สำหรับซ่อมแปลงพระนคร ซึ่งเก็บไว้เพื่อใช้ในคราวมีอันตรายเหล่านั้น อยู่ ณ ที่ไหน ?

เจ้าพนักงานรักษาไม้เรียนว่า ใต้เท้าขอรับ ไม้เหล่านั้น พระเจ้าแผ่นดินได้พระราชทานแก่ท่านพระธนิยะ กุมภการบุตร ไปแล้ว

ทันใดนั้น วัสสการพราหมณ์ มหาอำมาตย์ในมครรัฐ เกิดความไม่พอใจว่า ไฉนพระเจ้าแผ่นดินจึงได้พระราชทานไม้ของหลวงที่สงวนไว้สำหรับซ่อมแปลงพระนคร ซึ่งเก็บไว้เพื่อใช้ในคราวมีอันตรายแก่พระธนิยะ กุมภการบุตร ไปเล่า จึงเข้าเฝ้าพระเจ้าพิมพิสารจอมเสนาภาคราช กราบทูลว่า ได้ทราบเกล้าว่า ไม้ของหลวงที่สงวนไว้สำหรับซ่อมแปลงพระนครซึ่งเก็บไว้เพื่อใช้ในคราวมีอันตราย พระองค์พระราชทานแก่พระธนิยะ กุมภการบุตรไปแล้วจริงหรือพระพุทธเจ้าข้า?

พระเจ้าพิมพิสารตรัสถามว่า ใครพูดอย่างนั้น?

ว. เจ้าพนักงานรักษาไม้พูด พระพุทธเจ้าข้า

พ. พราหมณ์ ถ้าเช่นนั้น ท่านจงให้คนไปนำเจ้าพนักงานรักษาไม้มา

จึงวัสสการพราหมณ์ มหาอำมาตย์ในมครรัฐ สั่งให้เจ้าหน้าที่จงจำเจ้าพนักงานรักษาไม้ นำมา

ท่านพระธนิยะ กุมภการบุตร ได้เห็นเจ้าพนักงานรักษาไม้ถูกเจ้าหน้าที่จงจำนำไป จึงได้ถามเจ้าพนักงานรักษาไม้ว่า เจริญพร ท่านถูกเจ้าหน้าที่จงจำนำไป ด้วยเรื่องอะไร?

เจ้าพนักงานรักษาไม้ตอบว่า เรื่องไม้เหล่านั้น ขอรับ

ธ. ไปเถิด ท่าน แม้อาตมาก็จะไป.

จ. ได้เท่าควรไป ขอรับ ก่อนที่กระผมจะถูกประหาร

จึงท่านพระธนิยะ กุมภการบุตร ได้เข้าไปสู่พระราชนิเวศน์ของพระเจ้าพิมพิสารจอมเสนาภาคราช ครั้นถึงแล้ว นั่งเหนืออาสนะที่เขาจัดถวาย ขณะนั้นพระเจ้าพิมพิสารจอมเสนาภาคราช เสด็จเข้าไปหาท่านพระธนิยะ กุมภการบุตร ทรงอภิเษกแล้ว ประทับนั่ง ณ ที่สมควรส่วนข้างหนึ่ง ตรัสถามท่านพระธนิยะกุมภการบุตรถึงเรื่องไม้นั้นว่า ข้าแต่พระคุณเจ้า ทราบว่า ไม้ของหลวงที่สงวนไว้สำหรับซ่อมแปลงพระนคร ซึ่งเขาเก็บไว้เพื่อใช้ในคราวมีอันตราย โยมได้ถวายแก่พระคุณเจ้า จริงหรือ?

ธ. จริงอย่างนั้น ขอถวายพระพร

พ. ข้าแต่พระคุณเจ้า โยมเป็นพระเจ้าแผ่นดิน มีกิจมาก มีกรณีะมาก แม้วางแล้วก็จะระลึกไม่ได้ ขอพระคุณเจ้าโปรดเตือนให้โยมระลึกได้

ธ. ขอถวายพระพร พระองค์ทรงระลึกได้ไหม ครั้งพระองค์เสด็จเถลิงถวัลยราชย์ใหม่ๆ ได้ทรงเปล่งพระวาจาเช่นนี้ว่า หล้า ไม้ และน้ำข้าพเจ้าถวายแล้วแก่สมณะและพราหมณ์ทั้งหลายขอสมณะและพราหมณ์ทั้งหลายโปรดใช้สอยเถิด

พ. ข้าแต่พระคุณเจ้า โยมระลึกได้ สมณะและพราหมณ์ทั้งหลายที่เป็นผู้มีความละอายมีความรังเกียจ ใครต่อสิกขา มีอยู่ ความรังเกียจแม้ในเหตุเล็กน้อยจะเกิดแก่สมณะและพราหมณ์เหล่านั้น คำที่กล่าวนั้น โยมหมายถึงการนำหญ้าไม้และน้ำของสมณะและพราหมณ์เหล่านั้น แต่ว่าหญ้าไม้และน้ำนั้นแลอยู่ในป่า ไม่มีใครหวงแหนพระคุณเจ้านั้น ย่อมสำคัญเพื่อจะนำไม้ที่เขาไม่ได้ให้ไปด้วยเลศนั้น พระเจ้าแผ่นดินเช่นโยม จะพึงฆ่า จองจำ หรือ

เนรเทศ ซึ่งสมณะหรือพราหมณ์อย่างไรได้ นิมนต์กลับไปเกิด พระคุณเจ้า รอดตัวเพราะบรรพชาเพศแล้วแต่อย่าได้ทำอย่างนั้นอีก

ประชาชนเพ่งโทษติเตียนโพนทะนา

คนทั้งหลาย พากันเพ่งโทษว่า พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้ ไม่ละอาย ทุกสิ่ง พุดเท็จ พระสมณะเหล่านี้ยังปฏิญาณว่า เป็นผู้ประพฤติธรรม ประพฤติสงบประพฤติพรหมจรรย์ กล่าวคำสัตย์ มีศีล มีกัลยาณธรรม ติเตียนว่า ความเป็นสมณะย่อมไม่มีแก่พระสมณะเหล่านี้ ความเป็นพราหมณ์ย่อมไม่มีแก่พระสมณะเหล่านี้ ความเป็นสมณะของพระสมณะเหล่านี้ เสื่อมแล้ว ความเป็นพราหมณ์ของพระสมณะเหล่านี้ เสื่อมแล้ว ความเป็นสมณะของพระสมณะเหล่านี้ จะมีแต่ไหน ความเป็นพราหมณ์ของพระสมณะเหล่านี้ จะมีแต่ไหน และโพนทะนาว่า พระสมณะเหล่านี้ ปราศจากความเป็นสมณะแล้ว พระสมณะเหล่านี้ปราศจากความเป็นพราหมณ์แล้ว แม้พระเจ้าแผ่นดิน พระสมณะเหล่านี้ยังหลอกลวงได้ โฉนจักไม่หลอกลวงคนอื่นเล่า ภิกษุทั้งหลายได้ยินคนเหล่านั้นเพ่งโทษ ติเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย สันโดษ มีความละอาย มีความรังเกียจ ใครต่อศึกษา ต่างก็เพ่งโทษ ติเตียนโพนทะนาว่า โฉน ท่านพระธนิยะ กุมภการบุตร จึงได้ถือเอาไม้ของหลวงที่เขาไม่ได้ให้ไป แล้วกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค

ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นมูลค่านั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระธนิยะ กุมภการบุตรว่า ดูกรธนิยะ ข่าว่า เธอได้ถือเอาไม้ของหลวงที่เขาไม่ได้ให้ไปจริงหรือ ?

ท่านพระธนิยะทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคพระพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้นไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร มิใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉน เธอจึงได้ถือเอาไม้ของหลวงที่เขาไม่ได้ให้ไปเปล่า การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของผู้ที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้นเป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของผู้ที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของคนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว

ก็สมัยนั้นแล มหาอำมาตย์ผู้พิพากษาแก่คนหนึ่งบวชในหมู่ภิกษุ นั่งอยู่ไม่ห่างพระผู้มีพระภาค จึงพระองค์ได้ตรัสพระวาจาถึงต่อภิกษุรูปนั้นว่า ดูกรภิกษุ พระเจ้าพิมพิสารจอมเสนามหาราชจับโจรได้แล้ว ประหารชีวิตเสียบ้าง จงจำไว้บ้าง เนรเทศเสียบ้าง เพราะทรัพย์ประมาณเท่าไรหนอ?

ภิกษุรูปนั้นกราบทูลว่า เพราะทรัพย์บาทหนึ่งบ้าง เพราะของควรค่าบาทหนึ่งบ้าง เกินบาทหนึ่งบ้าง พระพุทธเจ้าข้า

แท้จริงสมัยนั้น ทรัพย์ 5 มาสกในกรุงราชคฤห์ เป็นหนึ่งบาท

ครั้งพระผู้มีพระภาคทรงติเตียนท่านพระธนิยะ กุมภการบุตร โดยเอนกปริยายแล้วจึงตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยยาก ความเป็นคนบารุงยาก ความเป็นคนมักมากความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจ

คร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยงง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย ความมกน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความจำกัดอาการที่น่าเลื่อมใส การไม่เหมาะสม การปรารภความเพียร โดยเอนกปริยาย แล้วทรงกระทำ

ธรรมิกถา ที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ 10 ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ 1 เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ 1 เพื่อข่มบุคคลผู้เกียจคร้าน 1 เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก 1 เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน 1 เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต 1 เพื่อความ เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส 1 เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว 1 เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม 1 เพื่อถือตามพระวินัย 1

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกลสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้

“อนึ่ง ภิกษุใด ถือเอาทรัพย์อันเจ้าของไม่ได้ให้ ด้วยส่วนแห่งความเป็นขโมย พระราชาทั้งหลาย จัปโจไรได้ แล้วพึงประหารเสียบ้าง จองจำไว้บ้าง เนรเทศเสียบ้าง ด้วยบริภาษว่า เจ้าเป็นโจร เจ้าเป็นคนพาล เจ้าเป็นคนหลง เจ้าเป็นขโมยในเพราะถือนำทรัพย์อันเจ้าของไม่ได้ให้ เห็นปานใด ภิกษุถือนำทรัพย์อันเจ้าของไม่ได้ให้ เห็นปานนั้น แม้ภิกษุนี ก็เป็นปาราชิก หาสงวาสมิได้”

ก็สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้ว แก่ภิกษุทั้งหลาย ด้วยประการฉะนี้.

วัตถุประสงค์ของศีลข้อที่ 2

การกำหนดเรื่องอทินนาทานนี้ขึ้นมาเป็นกติการับใช้ในสังคม มีวัตถุประสงค์ใหญ่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อให้ผู้คนในสังคมเคารพในกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินของผู้อื่น คือ สร้างความรู้สึกอันดีงามว่า ทรัพย์ที่มีอยู่ของผู้อื่นนั้นเขาหามาได้ด้วยความอดทนอดกลั้น ด้วยการทุ่มเทกำลังและสติปัญญาได้มา หรือได้มาเป็นมรดกด้วยบุญวาสนา ย่อมเป็นสิทธิอันชอบธรรมของเขา เขาย่อมหวงแหนและรักษาทรัพย์เหล่านั้น เหมือนกับที่เรารักหวงแหนทรัพย์ของเราเช่นกัน เมื่อมีความรู้สึกเคารพในกรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพย์อย่างนี้ คนก็จะไม่ไปล่วงละเมิดถือนำทรัพย์ของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยไม่ชอบธรรม

2. เพื่อป้องกันมิให้ผู้คนไปถือนำทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่ถูกต้องชอบธรรม คือ เมื่อมีข้อห้ามมิให้ไปทำอทินนาทานแล้ว ผู้คนก็จะเกรงกลัวโทษที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ทั้งทางโลกและทางธรรม เมื่อกลัวแล้วก็จะไม่ไปทำอทินนาทาน ก็เท่ากับได้ป้องกันมิให้ไปถือนำทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่ถูกต้อง เมื่อคนเราไม่ทำอทินนาทาน ทรัพย์ก็ปลอดภัย เจ้าของทรัพย์ก็วางใจสบายใจ ไม่ต้องระวังกังวลมาก

3. เพื่อให้สังคมดำรงชีพอยู่ด้วยสัมมาชีพ คือ มุ่งให้ผู้คนประกอบอาชีพในทางสุจริต เป็นอาชีพที่ถูกต้องเป็นธรรม ด้วยกำลังของตนเอง ทรัพย์สินที่เกิดจากอาชีพนั้นๆ ก็จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ สามารถกินใช้ได้อย่างสะดวกใจ ไม่ต้องซ่อนเร้นระวังตัว หากดำรงชีพอยู่ด้วยมิฉฉาชีพก็จะทำให้คนอื่นเดือดร้อนและตัวเองก็เดือดร้อนเพราะต้องระวังตัว จะใช้ทรัพย์ที่ทำอทินนาทานมากก็ต้องระวัง กลังเจ้าของทรัพย์จะเห็น ต้องเก็บงำไว้อย่างมิดชิด มีแต่ความกังวล กินใช้ไม่สะดวกด้วยประการทั้งปวง

ศีลข้อที่ ๓ กาเมสุมิจฉาจารา เวมณี

กาเมสุมิจฉาจารา เวมณี หมายถึง เว้นจากประพฤติดิในกาม, เว้นการล่วงประเวณี

พระปฐมบัญญัติเรื่อง เว้นจากประพฤติดิในกาม

สุทินนักลั่นทบุตรประสงค์จะบวชเป็นพระภิกษุแต่บิดามารดาไม่อนุญาต จนกระทั่งสหายของสุทินนักลั่นทบุตรได้แจ้งต่อบิดามารดาของสุทินนักลั่นทบุตรว่า หากไม่ให้สุทินนักลั่นทบุตรบวช เขาจะอดอาหารจนตาย บิดามารดาจึงอนุญาตให้บวช

เมื่อสุทินนักลั่นทบุตรได้บวชเป็นพระภิกษุแล้วก็ประพฤติสมาทานอรัญญิกอุตงค์พำนักอยู่ใกล้หมู่บ้านชาววัชชีตำบลหนึ่ง ก็โดยสมัยนั้นแล วัชชีชนบทอดัดอาหาร ประชาชนหาเลี้ยงชีพผิดเคือง ท่านพระสุทินนัได้มีความคิดว่า เวลานี้วัชชีชนบทอดัดอาหาร ประชาชนหาเลี้ยงชีพผิดเคือง ก็แลญาติของเราในพระนครเวสาลี

มีมาก ล้วนเป็นคนมั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีข้าวเปลือกเป็นทรัพยากรมาก เราพึงเข้าไปพำนักอยู่ใกล้หมู่บ้าน

บรรดาญาติของท่านพระสุทินนั ทราบข่าวว่า พระสุทินนักลับมาสู่พระนครเวสาลีแล้ว จึงนำภัตตาหารไปถวาย ท่านพระสุทินนั บังเอิญหาสิ่งของญาติของท่านพระสุทินนัเห็นแล้วจำได้ จึงไปบอกแก่มารดาของพระสุทินนัให้ทราบ

บิดาของพระสุทินนัได้เรียกปุราณทูตียิกาของท่านพระสุทินนัมาบอกว่า ลูกหญิง เพราะเจ้าเป็นที่รักเป็นที่พอใจ บางทีลูกสุทินนัจะพึงทำตามคำของเจ้าบ้าง

หลังจากนั้น มารดาของท่านพระสุทินนัสั่งกำชับปุราณทูตียิกาของท่านพระสุทินนั ว่าลูกหญิง ถ้าเมื่อใดภรรยาเมื่อใดเจ้ามีระดู ต่อมาโลหิตเกิดขึ้น เจ้าจงบอกแก่แม่ นางรับคำมารดาของท่านพระสุทินนัแล้ว ต่อมาไม่นาน นางได้มีระดู ต่อมาโลหิตได้เกิดขึ้นแก่นาง นางจึงได้แจ้งแก่มารดาของท่านพระสุทินนัว่า ดิฉันมีระดู เจ้าคะ ต่อมาโลหิตเกิดขึ้นแก่ดิฉันแล้ว

มารดาของท่านพระสุทินนักล่าวว่า ลูกหญิง ถ้าภรรยาเมื่อใดเจ้ามีระดู เจ้าจงแต่งตัวด้วยเครื่องประดับอันจะเป็นเหตุให้ลูกสุทินนัเกิดความรักใคร่พอใจ

จ๊ะ คุณแม่ นางรับคำมารดาของท่านพระสุทินนัแล้ว จึงมารดาพานางเข้าไปหาท่านพระสุทินนัที่ป่ามทวัน แล้วรำพันถึงสามครั้งว่าพ่อสุทินนั สกุนนี้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก มีทองและเงินมาก มีข้าวเปลือกเป็นทรัพยากรมาก พ่อสุทินนั ดังนั้นพ่อจงให้พี่พันธุไว้บ้าง พวกเจ้าลิจฉวีจะได้ไม่ริบทรัพย์สมบัติของเรา อันหาบุตรผู้สืบสกุลมิได้ไปเสียเลย

คุณโยม เฉพาะเรื่องนี้รูปอาจทำได้ ท่านพระสุทินนัตอบแล้วจึงชวนปุราณทูตียิกามาเข้าป่ามทวัน เป็นผู้มีความเห็นว่าไม่มีโทษ เพราะสิกขาบทยังมิได้ทรงบัญญัติ จึงเสพเมถุนธรรมกับปุราณทูตียิกา 3 ครั้ง นางได้ตั้งครรภ์เพราะอชฌาจารย์นั้น

ต่อมา ภิกษุสหายเหล่านั้น ตีเตียนท่านพระสุทินนัโดยอเนกปริยายดังนี้แล้ว ได้กราบทูลเนื้อความนั้นแด่พระผู้มีพระภาค

ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นมูลค่านั้นในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระสุทินน์ว่า ดูกรสุทินน์ ข้าว่าเธอเสพเมถุนธรรม ในปุราณทุติยิกา จริงหรือ?

ท่านพระสุทินน์ทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า.

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะไม่สม ไม่ควร ไม่ ใชกิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ เธอบวชในธรรมวินัยที่เรากล่าวไว้ได้อย่างนี้แล้ว โฉนจึงไม่สามารถประพฤติพรหมจรรย์ ให้บริบูรณ์บริสุทธิ์ได้ตลอดชีวิตเล่า

พระผู้มีพระภาคทรงติเตียนท่านพระสุทินน์โดยอเนกปริยายดังนี้แล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยยาก ความเป็นคนบำรุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัด อาการที่น่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้น ที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ 10 ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ 1 เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ 1 เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก 1 เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก 1 เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน 1 เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต 1 เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส 1 เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว 1 เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม 1 เพื่อถือตามพระวินัย 1

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกลีกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้:

พระปฐมบัญญัติ

“ก็ภิกษุใดเสพเมถุนธรรม เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้ ก็ลีกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้ว แก่ภิกษุทั้งหลายด้วยประการฉะนี้”

เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของพระสุทินน์กับกฎหมายอาญาแล้ว กล่าวได้ว่าพฤติกรรมของพระสุทินน์มิได้เป็น การประพฤติผิดต่อกฎหมายอาญาแต่อย่างใด เนื่องจากฝ่ายหญิงยินยอมที่จะเสพเมถุนกับพระสุทินน์ ดังนั้น ในทางกฎหมายอาญาจึงไม่มีความผิด

ความผิดทางกฎหมายอาญาจะเกิดขึ้นได้เมื่อฝ่ายหญิงไม่ยินยอม ดังที่ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา 276 “ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เข็ญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ใน ภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ได้กระทำโดยทำให้ผู้ถูกกระทำเข้าใจว่าผู้กระทำความผิดมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ได้กระทำโดยมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยใช้อาวุธ หรือโดยร่วม กระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโทรมหึงหรือกระทำกับชายในลักษณะเดียวกัน ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำความผิดระหว่างคู่สมรส และคู่สมรสนั้นยังประสงค์จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติแทนการลงโทษก็ได้ ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก และคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาต่อไป และประสงค์จะหย่า ให้คู่สมรสฝ่ายนั้นแจ้งให้ศาลทราบ และให้ศาลแจ้งพนักงานอัยการให้ดำเนินการฟ้องหย่าให้”

มาตรา 277 “ผู้ใดกระทำความผิดที่เร้าเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีซึ่งมิใช่ภริยาหรือสามีของตน โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำความผิดแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาทหรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ได้กระทำโดยทำให้ผู้ถูกกระทำเข้าใจว่าผู้กระทำมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ได้กระทำโดยมีอาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยใช้อาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโทรมเด็กหญิง หรือกระทำกับเด็กชายในลักษณะเดียวกัน ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต

ความผิดตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปีกระทำต่อเด็กซึ่งมีอายุกว่าสิบสามปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี โดยเด็กนั้นยินยอม ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะพิจารณาให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กผู้ถูกกระทำ หรือผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กแทนการลงโทษก็ได้ ในการพิจารณาของศาล ให้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด และเด็กผู้ถูกกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดกับเด็กผู้ถูกกระทำ หรือเหตุอันสมควรเพื่อประโยชน์ของเด็กผู้ถูกกระทำด้วย

ในกรณีที่ได้มีการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กผู้ถูกกระทำหรือผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กแล้ว ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ แต่ถ้าการคุ้มครองสวัสดิภาพดังกล่าวไม่สำเร็จ ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ ในการพิจารณาของศาล ให้คำนึงถึงเหตุตามวรรคห้าด้วย”

มาตรา 319 “ผู้ใดพรางผู้เยาว์อายุกว่าสิบห้าปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล เพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจาร โดยผู้เยาว์นั้นเต็มใจไปด้วย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ผู้ใดโดยทุจริต ชื้อ จำหน่าย หรือรับตัวผู้เยาว์ซึ่งถูกพรางตามวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พรางนั้น”

วัตถุประสงค์ของศีลข้อที่ 3

การกำหนดเรื่องกาเมสุมิฉาจารนี้ขึ้นมาเป็นกติกาสังคม มีวัตถุประสงค์ใหญ่ 4 ประการ คือ

เพื่อให้สังคมมั่นคงอยู่ในกรอบสัปปะกัมม คือ การมีผัวเดียวเมียเดียว ซื่อสัตย์จริงใจต่อคู่ครองของตัวเอง ตลอดไป มีความรู้สึกกระวังตัว ไม่ไปล่วงละเมิดคู่ครองของผู้อื่น ไม่ล่วงละเมิดแม้ด้วยการแบ่งปันใจไปฝากฝังในหญิงอื่นชายอื่น

เพื่อป้องกันความแตกร้างในสังคม คือ สังคมจะไม่มี ความแตกร้างเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความแตกร้างในครอบครัว ในหมู่ญาติ ในหมู่คนที่อยู่ร่วมกัน เพราะว่าเหตุมาจากการล่วงละเมิด ช่มชู้ หรือปันใจไปให้ชายอื่นหญิงอื่นที่มีคู่ครองของตัวเอง เมื่อมีข้อกำหนดนี้ขึ้นมาและปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด ความแตกร้าง ความไม่ไว้วางใจกัน ความหวาดระแวงกัน ก็ไม่เกิดขึ้น

เพื่อให้คนในสังคมไว้วางใจกัน คือ ผู้คนที่อยู่รวมตัวกันเป็นหมู่เป็นคณะที่เรียกว่าสังคมนั้น ถ้าหากมีความไว้วางใจกันได้ เชื่อใจกันได้ก็จะอยู่อย่างสุขสงบ ไม่มีเรื่องให้ต้องทะเลาะหรือเป็นศัตรูกัน ถ้าไม่ไว้วางใจกันได้ เชื่อใจกันไม่ได้ ก็จะมีเรื่องระหองระแหงกันรำไป เรื่องที่ทำให้ไม่ไว้วางใจกันได้ง่ายที่สุดก็คือการคิดไม่ซื่อ ไปล่วงละเมิดคู่ครองของกันและกัน ไม่ต้องถึงกับมีสังวาสกัน เพียงแค่ไปก่อร่ำก่อดีกรรยาหรือสามีของคนอื่น เท่านั้นก็ทำให้บ้านแตก ทำให้ไม่มองหน้ากันได้แล้ว ดังนั้น จึงมีข้อกำหนดนี้ขึ้นมาเพื่อให้สังคมอยู่กันอย่างสงบ ไว้วางใจเชื่อใจกันในเรื่องนี้

เพื่อให้ครอบครัวอบอุ่นเป็นสุข คือ เมื่อสังคมอยู่กันในกลุ่มแห่งข้อกำหนด ไม่ละเมิดการเมสุมิฉาจาร ไม่ว่าจะขึ้นหนักหรือขึ้นเบา ก็ทำให้อยู่กันอย่างอบอุ่น ครอบครัวก็อบอุ่น ไม่ต้องมาบาดหมาง ทะเลาะเบาะแว้งกัน ไม่ต้องมองหน้ากันแบบไม่สนิทที่ได้อยู่ด้วยกัน

ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวมณี

มุสาวาทา เวมณี หมายถึง เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดโกหก เว้นจากการพูดไม่จริง

การพูดที่เป็นทางแห่งกุศลธรรม เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อคนรอบข้าง นอกจากเว้นจากการพูดเท็จแล้ว จะต้องเว้นจากการพูดไม่จริงอีก 3 ประการ ที่เรียกรวมว่า วจีกรรม 4 ได้แก่

มุสาวาทา เวมณี เว้นจากการพูดเท็จ

ปิสุณาย วาจา เวมณี เว้นจากผู้ส่อเสียด

ผรุสย วาจา เวมณี เว้นจากการพูดคำหยาบ

สมผุปปาลาปา เวมณี เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

คำพูดที่เป็น อนุโลมมูสา

อนุโลมมูสา หมายถึง การพูดถึงเรื่องที่ไม่เป็นความจริง แต่พูดไปโดยมิได้มีเจตนาจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจผิด เพียงต้องการให้ผู้ฟังเสียหายหรือเจ็บใจเล่น คือการพูดเสียดแทงและการพูดสับปรับ

คำพูดที่เป็น ปฏิสวะ

ปฏิสวะ หรือ ปฏิสสวะ หมายถึง การรับคำแล้วไม่ทำตามรับ คือตอนแรกรับคำเป็นมั่นเหมาะว่าจะทำตามที่ได้รับคำไว้ แต่ตอนหลังเปลี่ยนใจบิดพลิ้วไม่ทำตามอย่างนั้น เช่น ผิดสัญญา เสียสัตย์

พระปฐมบัญญัติเรื่อง เว้นจากการพูดเท็จ

ครั้งนั้น ภิกษุมารูปด้วยกัน ซึ่งเคยเห็นร่วมคบหากันมา จำพรรษาอยู่ใกล้ฝั่งแม่น้ำวัคคุมทา ก็แลสมัยนั้น วัชชีชนบท อัดคัดอาหาร ประชาชนหาเลี้ยงชีพผิดเคือง ต้องมีสลากซื้ออาหาร ภิกษุสงฆ์จะยังอัตภาพให้เป็นไป ด้วยการถือบาตรแสวงหาก็กทำไม่ได้ง่าย ภิกษุเหล่านั้นคิดกันว่า บัดนี้วัชชีชนบทอัดคัดอาหาร ประชาชนหาเลี้ยงชีพผิดเคือง ต้องมีสลากซื้ออาหาร ภิกษุสงฆ์จะยังอัตภาพให้เป็นไป ด้วยการถือบาตรแสวงหา ก็ทำไม่ได้ง่าย พวกเราจึงจะพึงเป็นผู้พร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกันไม่วิวาทกัน อยู่จำพรรษาเป็นผาสุก และจะไม่ต้องลำบากด้วยบิณฑบาต ด้วยอุบายอย่างไรหนอ

ภิกษุบางพวกพูดอย่างนี้ว่า อย่าเลย ท่านทั้งหลาย จะประโยชน์อะไรด้วยการช่วยกันอำนวยความสะดวกอันเป็นหน้าที่ของพวกคฤหัสถ์ จะประโยชน์อะไรด้วยการช่วยกันทำชาวสาส์นอันเป็นหน้าที่พูดของพวกคฤหัสถ์ ท่านทั้งหลาย ฉะนั้น พวกเราจักกล่าวขมอุตตริมนุสสรธรรมของกันและกันแก่พวกคฤหัสถ์ว่า ภิกษุรูปโน้นได้ปฐมฌาน รูปโน้นได้ทุติยฌาน รูปโน้นได้ตติยฌาน รูปโน้นได้จตุตถฌาน รูปโน้นเป็นพระโสดาบัน รูปโน้นเป็นพระสกทาคามี รูปโน้นเป็นพระอนาคามี รูปโน้นเป็นพระอรหันต์ รูปโน้นได้วิชา 3 รูปโน้นได้อภิญญา 6 ดังนี้

เมื่อเป็นเช่นนี้ พวกเขาก็มุ่งถวายบิณฑบาตแก่พวกเรา ด้วยอุบายอย่างนี้ พวกเราก็จักเป็นผู้พร้อมเพรียงกันร่วมใจกัน ไม่วิวาทกัน อยู่จำพรรษาเป็นผาสุกและจักไม่ลำบากด้วยบิณฑบาต

ครั้นต่อมา ประชาชนเหล่านั้นพากันยินดีว่าเป็นลาภของพวกเราหนอ พวกเราได้ดีแล้วหนอ ที่มีภิกษุทั้งหลายผู้มีคุณพิเศษเห็นปานนี้อยู่จำพรรษา เพราะก่อนแต่นี้ ภิกษุทั้งหลายที่อยู่จำพรรษาของพวกเรา จะมีคุณสมบัติเหมือนภิกษุผู้มีศีลมีกัลยาณธรรมเหล่านี้ไม่มีเลย โภชนะชนิดที่พวกเขาจะถวายแก่ภิกษุเหล่านั้น พวกเขามิบริโภคด้วยตน มิให้มารดาบิดา บุตรภรรยา คนรับใช้ กรรมกร มิตร อำมาตย์ ญาติสาโลหิต ของเคี้ยวชนิดที่พวกเขาจะถวายแก่ภิกษุเหล่านั้นพวกเขาไม่เคี้ยวด้วยตน มิให้มารดาบิดา บุตรภรรยา คนรับใช้ กรรมกร มิตร อำมาตย์ ญาติสาโลหิต จึงภิกษุเหล่านั้น เป็นผู้มั่งน้าวล มีอินทรีย์ผ่องใส มีสีหน้าสดชื่น มีผิวพรรณผุดผ่อง

ก็การที่ภิกษุทั้งหลายออกพรรษาแล้วเข้าเฝ้าเยี่ยมพระผู้มีพระภาคนั้นเป็นประเพณี ครั้นภิกษุเหล่านั้นจำพรรษาโดยล่วงไตรมาสแล้ว เก็บเสนาสนะ ถือบาตรจีวรสลักไปโดยมรรคาคันจะไปสู่พระนครเวสาลี เพื่อยจาริกโดยลำดับ ถึงพระนครเวสาลี ปามหาวันฎาการศาลา แล้วเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถวายบังคม นั่งเฝ้าอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

โดยสมัยนั้นแล พวกภิกษุผู้จำพรรษาอยู่ในทิศทั้งหลายเป็นผู้ผอมซูบซีด มีผิวพรรณหมอง เหลืองซีด มีเนื้อตัวสะพร่งด้วยเอ็น ส่วนภิกษุพวกฝั่งแม่น้ำวัคคุมทาเป็นผู้มั่งน้าวล มีอินทรีย์ผ่องใส มีสีหน้าสดชื่น ผิวพรรณผุดผ่อง

พระผู้มีพระภาคตรัสถามภิกษุ พวกฝั่งแม่น้ำวัคคุมหาว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ร่างกายของพวกเธอยังพอทนได้หรือ ยังพอให้เป็นไปได้หรือ พวกเธอเป็นผู้พร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกัน ไม่วิวาทกันอยู่จำพรรษาเป็นผาสุก และไม่ลำบากด้วยบิณฑบาตหรือ

ภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า ยังพอทนได้พระพุทธเจ้าข้า ยังพอเป็นไปได้ พระพุทธเจ้าข้าอนึ่ง พวกข้าพระพุทธเจ้าเป็นผู้พร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกันไม่วิวาทกัน อยู่จำพรรษาเป็นผาสุกและไม่ลำบากด้วยบิณฑบาตพระพุทธเจ้าข้า

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสถามภิกษุพวกฝั่งแม่น้ำวัคคุมหาว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอเป็นผู้พร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกัน ไม่วิวาทกัน อยู่จำพรรษาเป็นผาสุก และไม่ลำบากด้วยบิณฑบาต ด้วยวิธีการอย่างไร

ภิกษุเหล่านั้นได้กราบทูลเนื้อความนั้น ให้ทรงทราบแล้ว

ภ. ดูกรภิกษุทั้งหลาย คุณวิเศษของพวกเธอนั้น มีจริงหรือ

ภ. ไม่มีจริง พระพุทธเจ้าข้า

ทรงติเตียน

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า ดูกรโฆชะบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เหมาะสม ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ ดูกรโฆชะบุรุษทั้งหลาย ไฉนพวกเธอจึงได้กล่าวชมอุตตริ มนุสสธรรมของกันและกันแก่พวกคฤหัสถ์ เพราะเหตุแห่งท้องเล่า ดูกรโฆชะบุรุษทั้งหลาย ท้องอันพวกเธอคว้านแล้วด้วยมีดเชือดโคอันคม ยิ่งดีกว่าอันพวกเธอกล่าวชมอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันแก่พวกคฤหัสถ์เพราะเหตุแห่งท้อง ไม่ดีเลย ข้อที่เราว่าดีนั้น เพราะเหตุไร เพราะบุคคลผู้คว้านท้องด้วยมีดเชือดโคอันคมนั้นพึงถึงความตายหรือความทุกข์เพียงแค่ว่า ซึ่งมีการกระทำนั้นเป็นเหตุ และเพราะการกระทำนั้นเป็นปัจจัยเบื้องหน้าแต่แตกกายตายไป ไม่พึงเข้าถึงอบายทุกติ วินิบาต นรก ส่วนบุคคลผู้กล่าวชมอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันแก่พวกคฤหัสถ์นั้น เบื้องหน้าแต่แตกกายตายไป พึงเข้าถึงอบายทุกติ วินิบาต นรก ซึ่งมีการกระทำนี้แลเป็นเหตุ ดูกรโฆชะบุรุษทั้งหลาย การกระทำของพวกเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อม ใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของพวกเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของคนบางพวกผู้เลื่อมใสแล้ว ครั้นแล้วทรงมีถาถรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า เปรียบดั่งมหาโจร

ทรงบัญญัติปฐมบัญญัติ

ครั้นพระผู้มีพระภาคทรงติเตียนภิกษุพวกฝั่งแม่น้ำวัคคุมหา โดยอเนกปริยายแล้ว ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยยาก ความเป็นคนบำรุงยาก ความเป็นคนมักมาก ความเป็นคนไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ยง่าย ความเป็นคนบำรุงง่าย ความมักน้อย ความสันโดษ ความขัดเกลา ความก่าจัด อากาโรที่นำเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยอเนกปริยาย ทรงกระทำธรรมิกถาที่สมควรแก่เรื่องนั้นที่เหมาะสมแก่เรื่องนั้น แก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ 10 ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ 1 เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ 1 เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก 1 เพื่ออยู่สำราญ

แห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก 1 เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน 1 เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต 1 เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส 1 เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว 1 เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม 1 เพื่อถือตามพระวินัย 1

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้

พระปฐมบัญญัติ

อนึ่ง ภิกษุใด ไม่รู้เฉพาะ กล่าววอดอุตตริมุสสธรรม อันเป็นความรู้ความเห็น อย่างประเสริฐ อย่างสามารถ น้อมเข้ามาในตนว่า ข้าพเจ้ารู้อย่างนี้ข้าพเจ้าเห็นอย่างนี้ ครั้นสมัยอื่นแต่นั้น อันผู้ใดผู้หนึ่ง ถือเอาตามก็ ตาม ไม่ถือเอาตามก็ตาม เป็นอันต้องอาบัติแล้ว มุ่งความหมดจด จะพึงกล่าวอย่างนี้ว่า แน่ะท่านข้าพเจ้าไม่รู้ อย่างนั้น ได้กล่าวว่ารู้ ไม่เห็นอย่างนั้น ได้กล่าวว่าเห็น ได้พูดพล่อยๆ เป็นเท็จเปล่าๆ แม้ภิกษุนี้ ก็เป็นปาราชิก หา สักวาสมิได้

สิกขาบทนี้ ย่อมเป็นอันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติแล้วแก่ภิกษุทั้งหลายด้วยประการฉะนี้ ฯ

เมื่อนำพฤติกรรมพุดมุสาของเหล่าภิกษุพวกฝั่งแม่น้ำวัคคุมทา เปรียบเทียบกับกฎหมายอาญาแล้ว ยังไม่ ถือว่ามีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากมิได้ทำความเสียหายให้แก่ผู้ใด ส่วนการพูดเท็จแล้วจะมี ความผิดทางอาญา โดยประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา 172 “ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญาแก่พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 173 “ผู้ใดรู้ว่ามิได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แจ้งข้อความแก่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาว่า ได้มีการกระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท”

มาตรา 175 “ผู้ใดเอาความอันเป็นเท็จฟ้องผู้อื่นต่อศาลว่ากระทำความผิดอาญาหรือว่ากระทำความผิด อาญาแรงกว่าที่เป็นความจริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท”

มาตรา 180 “ผู้ใดนำสืบหรือแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดี ถ้าเป็นพยานหลักฐานใน ข้อสำคัญในคดีนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ได้กระทำในการพิจารณาคดีอาญา ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน เจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท”

มาตรา 341 “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่ง ควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ ผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

การหลอกลวงต้องเป็นการแสดงข้อเท็จจริงในอดีต หรือปัจจุบันซึ่งไม่มีอยู่จริง เป็นฉ้อโกง แต่การแสดง ข้อเท็จจริงในอนาคตอาจเป็นเพียงผิผิสัญญา หรือผิผิคำมั่นเท่านั้น ไม่ใช่การหลอกลวง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7054/2561 เอาโฉนดปลอมมาหลอกประกันเงินกู้ โจทก์หลงเชื่อจึงทำสัญญา และมอบเงินกู้ให้ เป็นฉ้อโกง

คำพิพากษาศาลฎีกา 19657/2557 สัญญาว่าทำให้ แต่ไม่สำเร็จ เป็นเรื่องในอนาคต ไม่ใช่การหลอกลวง กรณีการพูดจาสื่อเสียก็อาจมีความผิดทางอาญาได้ โดยประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา 326 “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

คำว่า “ใส่ความ” คือ แสดงพฤติกรรมอันเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้วหรือกำลังเกิดขึ้นอยู่ เป็นการยืนยันข้อเท็จจริงถึงความประพฤติดีเสื่อมเสีย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 445/2522 ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงว่า ท. ผู้เสียหายเป็นข้าราชการ ตามวันเวลาที่โจทก์กล่าวหาจำเลยพูดว่าผู้เสียหายต่อหน้าบุคคลอื่นว่า “ไอ้เหี้ย ไอ้สัตว์ ไอ้ ท. โกงบ้านโกงเมือง” แล้ววินิจฉัยข้อกฎหมายว่า แม้ถ้อยคำที่จำเลยด่าผู้เสียหายว่า ไอ้เหี้ย ไอ้สัตว์ จะเป็นเพียงการดูหมิ่น เหยียดหยามเสียหาย แต่ถ้อยคำที่จำเลยด่าผู้เสียหายว่า ไอ้ ท. โกงบ้านโกงเมือง มีความหมายว่า ผู้เสียหายซึ่งเป็นข้าราชการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเบียดบังทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ของทางราชการมาเป็นของตนหรือของผู้อื่นโดยทุจริต จึงเป็นการใส่ความผู้เสียหายโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้เสียหายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ถ้อยคำที่จำเลยพูดเป็นการหมิ่นประมาท

มาตรา 393 “ผู้ใดหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

“ดูหมิ่น” หมายถึง การดูถูกเหยียดหยาม สบประมาท ทำให้อับอาย เช่น ด่าด้วยคำหยาบคาย หรือด่าว่าเป็นสัตว์เดรัจฉาน

“ซึ่งหน้า” หมายถึง ต่อหน้าผู้ถูกดูหมิ่น

“ด้วยการโฆษณา” หมายถึง การป่าวร้อง การกระทำให้แพร่หลาย เช่นปิดใบปลิว หรือลงข่าวหนังสือพิมพ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 110/2516 ความผิดฐานดูหมิ่น ถ้าเป็นการกล่าวด้วยวาจาต้องเป็นกล่าวซึ่งหน้า ตามมาตรา 393 โจทก์มิได้อยู่ในที่เกิดเหตุ มิใช่กล่าวซึ่งหน้า จึงไม่ผิดฐานดูหมิ่น

วัตถุประสงค์ของศีลข้อที่ 4

ศีลว่าด้วยการงดเว้นจากการพูดเท็จนี้ ท่านกำหนดวัตถุประสงค์ไว้เพื่อให้ถือปฏิบัติกันอันจะทำให้อยู่กันอย่างสงบสุข ไม่ต้องมาทะเลาะกัน วัตถุประสงค์ที่สำคัญในเรื่องนี้ คือ

1. เพื่อป้องกันการตัดประโยชน์ของผู้อื่นทางวาจา คือ การพูดเท็จนั้นย่อมเป็นการตัดประโยชน์ของผู้อื่นเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เขาไม่ได้ประโยชน์ที่ควรจะได้ ทำให้เขาเสียประโยชน์ที่ไม่ควรเสีย ทำให้เสียหายต่อการประกอบอาชีพหรือการติดต่อสื่อสารกัน ทำให้เขาเข้าใจผิด ซึ่งเมื่อพูดเท็จในลักษณะต่างๆ เข้าก็เป็นการตัดประโยชน์ผู้อื่นทั้งสิ้น เมื่อพูดจริง ตรงไปตรงมาก็จะไม่ทำให้เขาเสียประโยชน์อะไร แต่การพูดจริงตรงไปตรงมาซึ่ง

จะทำให้เกิดประโยชน์นั้นจำต้องพูดให้ถูกกาละเทศะด้วย เพราะในบางครั้งบางเวลาที่ไม่ใช่กาละเทศะที่ควรจะพูดจริง ตรงไปตรงมา การนิ่งเฉยเสียยังอาจจะเกิดประโยชน์มากกว่า

2. เพื่อให้เกิดความไว้วางใจเชื่อใจกันได้ คือ เมื่อคนเรายู่ร่วมกันโดยไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด พูดคำสัตย์ คำจริงต่อกัน ก็จะทำให้ไว้วางใจกันได้ เชื่อใจกัน มีความสบายใจเมื่ออยู่ด้วยกันด้วยอาการอย่างนี้

3. เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดองในหมู่คณะ คือ เมื่ออยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะหรือทำงานร่วมกันในที่เดียวกัน สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องระวังก็คือคำพูด เมื่อระวังคำพูดไว้ ก็จะไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด หยาบคาย พูดแต่คำสัตย์จริง ไพเราะ เป็นประโยชน์ ก็จะทำให้เกิดความสามัคคีปรองดองขึ้นในหมู่คณะ

4. เพื่อให้รักษาคำสัตย์คำจริง คือ เป็นการฝึกฝนให้คนที่อยู่ร่วมกันมีหลักสำหรับอยู่ด้วยกัน คือรักษาคำสัตย์ พูดจริง ไม่โกหกหลอกลวง มีความปรารถนาดีต่อกัน โดยเว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด อันจะไปทำลายสัมพันธภาพให้เสียหาย

ศีลข้อที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวมณี

สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวมณี หมายถึง เว้นจากน้ำเมา คือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

คำว่า “สุรา” หมายความว่า เหล้า ตามรูปศัพท์เดิมท่านแปลว่า ที่ชื่อว่าสุรา ได้แก่ สุราที่ทำด้วยแป้ง สุราที่ทำด้วยขนม สุราที่ทำด้วยข้าวสุก สุราที่หมักสาเหล้า สุราที่ผสมด้วยเครื่องปรุง

คำว่า “เมรัย” หมายความว่า น้ำเมา ตามรูปศัพท์เดิมท่านแปลว่า เมรัย ได้แก่ น้ำดอกดอกไม้ น้ำดองน้ำผึ้ง น้ำดองอ้อยบ น้ำดองที่ผสมด้วยเครื่องปรุง

คำว่า “มัชชะ” หมายความว่า น้ำเมา

คำว่า “ปมาท” หมายความว่า ความประมาท ความมัวเมา ความเลินเล่อ ความเหลวสดี

เมื่อนำรูปศัพท์เหล่านี้มาต่อกันเข้าก็เป็น สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา คือ น้ำเมาหรือของมีนเมา ได้แก่สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

พระบัญญัติเกี่ยวกับการเว้นจากการดื่มสุรา

พระศาสดาเดินผ่านไปทางท่ามะม่วง ได้พบกับนาคซึ่งเป็นสัตว์ดุร้าย จึงได้มีการต่อสู้กัน พระศาสดาเป็นผู้ชนะสามารถข่มนาคได้ พวกอุบาสกชาวพระนครโกสัมพีรู้สึกชื่นชมพระศาสดา จึงได้เข้าไปหาแล้วถามว่าอะไรเป็นของหายาก เป็นของชอบของพระคุณเจ้า พระศาสดาตอบว่า สุราใสสีแดงดังแท่นกพิราบเป็นของหายาก

ต่อมาอุบาสกชาวพระนครโกสัมพีจึงได้นำสุราใสสีแดงดังแท่นกพิราบไปถวายให้แก่พระศาสดา ครั้งนั้นท่านพระศาสดาได้ดื่มสุราใสสีแดงดังแท่นกพิราบทุกๆ ครั้วเรือนแล้ว เมื่อจะเดินออกจากเมือง ได้ล้มกลิ้งอยู่ที่ประตูเมือง พอตีพระผู้มีพระภาคเสด็จออกจากเมืองพร้อมกับภิกษุเป็นอันมาก ได้ทอดพระเนตรเห็นท่านพระ

สาครตะลัมกลิ้งอยู่ที่ประตูเมือง จึงรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า ดูภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงช่วยกันห้ามสาครตะไป และได้มีพระบัญญัติว่า “เป็นปาจิตตีย์ในเพราะดื่มสุราและเมรัย”

เมื่อนำพฤติกรรมของพระสาครตะไปเทียบเคียงกับกฎหมายที่มีโทษทางอาญาแล้ว มีดังนี้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 378 ผู้ใดเสพสุราหรือของเมาอย่างอื่น จนเป็นเหตุให้ตนเมา ประพฤติ วุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณะ หรือสาธารณสถาน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา 31 “ห้ามมิให้ผู้ใดบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณดังต่อไปนี้

- (1) วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา เว้นแต่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนา
- (2) สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และร้านขายยา ตามกฎหมายว่าด้วยยา ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคล
- (3) สถานที่ราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคล หรือสโมสร หรือการจัดเลี้ยงตามประเพณี
- (4) สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคล หรือ สโมสร หรือการจัดเลี้ยงตามประเพณี หรือสถานศึกษาที่สอนการผสมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และได้รับอนุญาต ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- (5) สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิงหรือร้านค้าในบริเวณ สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- (6) สวนสาธารณะของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนโดยทั่วไป
- (7) สถานที่อื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ”

มาตรา 42 “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 31 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ”

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 43 “ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถ

- (1) ในขณะหย่อนความสามารถในอันที่จะขับ
- (2) ในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น”

คำว่า “ผู้เมาสุรา” มีคำนิยามไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 21 พ.ศ. 2560 ออกตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ดังนี้

“ผู้ที่ตรวจวัดได้ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ถือเป็นผู้เมาสุรา

สำหรับผู้ขับขี่ที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปีบริบูรณ์ หรือ ผู้ขับขี่ที่มีใบอนุญาตขับรถชั่วคราว (ใบอนุญาตแบบ 2 ปี) หรือผู้ขับขี่ซึ่งมีใบอนุญาตขับขี่สำหรับรถประเภทอื่นที่ใช้แทนกันไม่ได้ หรือผู้ขับขี่ซึ่งไม่มีใบอนุญาตขับขี่ หรืออยู่ระหว่างถูกพักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ หากตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกิน 20 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ถือเป็นผู้เมาสุรา

กรณีตรวจวัดจากลมหายใจหรือปัสสาวะ ให้เทียบปริมาณแอลกอฮอล์โดยใช้ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นเกณฑ์มาตรฐาน”

กรณีผู้ขับขี่ฝ่าฝืนไม่ยอมให้ตรวจด้วยการเป่าแอลกอฮอล์ ผู้ขับขี่จะมีความผิดข้อหาฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงาน ตามมาตรา 142 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2542 และต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท ตามมาตรา 154 (3)

ผู้ใดขับขี่รถในขณะเมาสุราหรือเมาของเมาอย่างอื่น มีความผิดตามมาตรา 43 (2) แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ต้องระวางโทษจำคุก และถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ หรืออาจถูกเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

มาตรา 160 ตรี “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงหกปี ปล่อยปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่นบาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าสองปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่”

อุทาหรณ์จากวินัยปิฎก มหาวิภังค์

โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าเสด็จจาริกในเจตียชนบทได้ดำเนินทรงไปทางตำบลบ้านร้วงาม คนเลี้ยงโค คนเลี้ยงปศุสัตว์ คนชาวนา คนเดินทาง ได้แลเห็นพระผู้มีพระภาคกำลังทรงดำเนินมาแต่ไกลเที่ยวครั้นแล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ขอพระองค์อย่าได้เสด็จไปยังท่ามะม่วงเลย พระพุทธเจ้าข้า เพราะที่ท่ามะม่วงมีนาคอาศัยอยู่ในอาศรมชฎิล เป็นสัตว์มีฤทธิ์เป็นอสรพิษร้าย มันจะได้ไม่ทำร้ายพระองค์ พระพุทธเจ้าข้า

เมื่อเขากราบทูลเรื่องนั้นแล้ว พระองค์ได้ทรงดูณ

ครั้นพระผู้มีพระภาคเสด็จจาริกโดยลำดับ ถึงตำบลบ้านร้วงามแล้ว ทราบว่า พระองค์ประทับอยู่ ณ ตำบลบ้านร้วงามนั้น

ครั้งนั้นแล ท่านพระศาสดาเดินผ่านไปทางท่ามะม่วง อาศรมชฎิล ครั้นถึงแล้วได้เข้าไปยังโรงบูชาไฟ บูชาเครื่องลาด นั่งคู้บัลลังก์ ตั้งกายตรง ดำรงสติไว้เฉพาะหน้า นาคนั้นพอแลเห็นท่านพระศาสดาเดินผ่านเข้ามา ได้เป็นสัตว์ร้ายขุ่นเคือง จึงบังเหินคว้นขึ้นในทันใด แม้ท่านพระศาสดาก็บังเหินคว้นขึ้น มันทนความลบลู่ไม่ได้ จึงพ่นไฟสูในทันที แม้ท่านพระศาสดาก็เข้าเตโชธาตุกลืนสมบัติ บันดาลไฟต้านทานไว้ ครั้นท่านครอบงำไฟของนาคนั้นด้วยเตโชสินแล้ว เดินผ่านไปทางตำบลบ้านร้วงาม

ส่วนพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ตำบลบ้านร้างตามตามพระพุทธานุสิริแล้ว เสด็จหลีกไปสู่จาริกทางพระนครโกสัมพี พวกอุบาสกชาวพระนครโกสัมพีได้ทราบข่าวว่า พระคุณเจ้าสาเกตได้ต่อสู้กับนาครผู้อยู่ ณ ตำบลท่ามะม่วง พอดีพระผู้มีพระภาคเสด็จจาริกโดยลำดับถึงพระนครโกสัมพี จึงพวกอุบาสกชาวพระนครโกสัมพีพากันรับเสด็จพระผู้มีพระภาคแล้ว เข้าไปหาท่านพระสาเกต กราบไหว้แล้วยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วถามท่านว่า ท่านขอรับอะไรเป็นของหายากและเป็นของชอบของพระคุณเจ้า พวกกระผมจะจัดของอะไรถวายดี ?

เมื่อเขาถามอย่างนั้นแล้ว พระฉัพพัคคีย์ได้กล่าวตอบคำนี้กะพวกอุบาสกว่า มี ท่านทั้งหลาย สุราใสสีแดงดังแท่นกพิราบ เป็นของหายาก ทั้งเป็นของชอบของพวกพระ ท่านทั้งหลายจงแต่งสุรานั้นถวายเถิด

ครั้งนั้น พวกอุบาสกชาวพระนครโกสัมพี ได้จัดเตรียมสุราใสสีแดงดังแท่นกพิราบไว้ทุกๆ ครั้วเรือนพอเห็นท่านพระสาเกตเดินมาบิณฑบาต จึงต่างพากันกล่าวเชื้อเชิญว่า นิมนต์พระคุณเจ้าสาเกตดื่มสุราใสสีแดงดังแท่นกพิราบเจ้าข้า นิมนต์พระคุณเจ้าสาเกตดื่มสุราใสสีแดงดังแท่นกพิราบ เจ้าข้า

ครั้งนั้น ท่านพระสาเกตได้ดื่มสุราใสสีแดงดังแท่นกพิราบทุกๆ ครั้วเรือนแล้ว เมื่อจะเดินออกจากเมืองได้ล้มกลิ้งอยู่ที่ประตูเมือง

พอดีพระผู้มีพระภาคเสด็จออกจากเมืองพร้อมด้วยภิกษุเป็นอันมาก ได้ทอดพระเนตรเห็นท่านพระสาเกตล้มกลิ้งอยู่ที่ประตูเมือง จึงรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงช่วยกันหามสาเกตไป

ภิกษุเหล่านั้นรับสนองพระพุทธานุญาตแล้ว หามท่านพระสาเกตไปสู่อารามให้นอนหันศีรษะไปทางพระผู้มีพระภาค แต่ท่านพระสาเกตได้พลิกกลับนอนผ้นแปรท่าทั้งสองไปทางพระผู้มีพระภาค

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งถามภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย สาเกตมีความเคารพ มีความยำเกรงในตถาคตมิใช่หรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า เป็นดังรับสั่ง พระพุทธเจ้าข้า

ภ. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เออ ก็บัดนี้ สาเกตมีความเคารพ มีความยำเกรงในตถาคตอยู่หรือ?

ภ. ข้อนั้นไม่มีเลย พระพุทธเจ้าข้า.

ภ. ดูกรภิกษุทั้งหลาย สาเกตได้ต่อสู้กับนาครอยู่ที่ตำบลท่ามะม่วงมิใช่หรือ?

ภ. ใช่ พระพุทธเจ้าข้า.

ภ. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เดียวนี้สาเกตจะสามารถต่อสู้แม้กับงูน้ำได้หรือ?

ภ. ไม่ได้ พระพุทธเจ้าข้า.

ภ. ดูกรภิกษุทั้งหลาย น้ำที่ดื่มเข้าไปแล้วถึงวิสัญญีภพนั้นควรดื่มหรือไม่?

ภ. ไม่ควรดื่ม พระพุทธเจ้าข้า.

ภ. ดูกรภิกษุทั้งหลาย การกระทำของสาเกตไม่เหมาะสม ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉน สาเกตจึงได้ดื่มน้ำที่ให้ผู้ดื่มให้เมาเล่า? การกระทำของสาเกตนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดง อย่างนี้ ว่าดังนี้

“เป็นปาจิตติย์ ในเพราะดื่มสุราและเมรัย”

คำว่า “ปาจิตติย์” หมายถึง ชื่ออาบัติจำพวกหนึ่งในอาบัติทั้ง 7 จัดไว้ในพจนานุกรมอาบัติ คืออาบัติเบาที่เปรียบด้วยลหุโทษ

คำว่า “ลหุอาบัติ” หมายถึง อาบัติที่เมื่อภิกษุต้องแล้ว จะต้องบอกแก่ภิกษุด้วยกันจึงจะพ้นจากอาบัตินั้น ได้แก่ อาบัติอุลลัจจัย ปาจิตติย์ ปาฏิเทสนีย ทุกกฏ และพหุภาสิต

วัตถุประสงค์ของศีลข้อที่ 5

ศีลข้อที่ 5 ท่านกำหนดกันขึ้นไว้และปฏิบัติกันมาแต่โบราณ ด้วยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ

1. เพื่อป้องกันสุขภาพของผู้คนในสังคม คือ การที่จะพัฒนาตัวเอง ครอบครัว สังคมให้อยู่ดีมีสุขได้นั้น สำคัญคือผู้คนต้องมีสุขภาพดี มีสุขภาพจิตใจดีกันถ้วนหน้า เมื่อมีสุขภาพดีจะทำให้ทุกคนมีกำลัง ความสามารถมีจิตใจเข้มแข็งมั่นคง ประกอบอาชีพดำเนินชีวิตได้อย่างสมบูรณ์

2. เพื่อมิให้ประมาทหมัวเมา คือ คนเรามีโอกาสที่จะดำเนินชีวิตให้รุ่งเรืองก้าวหน้า และมีความสุข ต้องเป็นคนไม่ประมาท ไม่เผลอเรอ เพราะสิ่งที่จะทำให้เป็นคนประมาท เผลอเรอนั้นเกิดจากสุราเมรัย เพื่อป้องกันเหตุนี้ ท่านจึงกำหนดศีลข้อนี้ไว้เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เราเป็นคนประมาท เผลอเรอ ซึ่งจะทำให้ครอบครัว และสังคมมีความสงบสุข

3. เพื่อให้คุ้มครองสติไว้ คือ สติเป็นคุณธรรมหลักที่จะคอยควบคุมการกระทำ การพูด การคิดของคนเราให้อยู่ในกรอบแห่งความดี หากขาดสติเสียแล้วก็ไม่อาจทำดี พูดดี คิดดีให้ตลอดไปได้ ดังนั้นเมื่อเราดื่มกินสุราเมรัยเข้าไปแล้วจะทำให้สติเสียไป เมื่อสติเสียไปแล้วก็อาจไปทำเรื่องไม่ดีไม่งามในประการต่าง ๆ

สรุป

สังคมไทยจะอยู่เย็นเป็นสุขได้ นอกเหนือจากการบริหารบ้านเมืองของรัฐที่เป็นธรรมาภิบาลแล้ว การปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตของบุคลากรในหน่วยงานของรัฐ ใช้อำนาจตามกฎหมายอย่างยุติธรรม ด้วยเมตตาธรรมก็จะมีส่วนสนับสนุนให้บ้านเมือง และราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข แต่อย่างไรก็ตาม ในส่วนของประชาชน หรือปัจเจกชนทั้งหลาย หากเป็นผู้ปฏิบัติตนตามศีล 5 ข้อแล้วไซ้ ก็เป็นที่แน่นอนว่าทั้งตัวบุคคลผู้ปฏิบัติก็จะพบแต่ความสงบ สุข ความเจริญ ส่งผลให้สังคมโดยรวมเกิดความสงบสุข กลายเป็นบ้านเมืองที่น่าอยู่ น่าภิรมย์ขึ้นได้

ศีล 5 เป็นส่วนหนึ่งของกฎเกณฑ์ที่กำหนดวางกันขึ้นไว้ และปฏิบัติตามกันจนเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ เพราะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นี้ จึงทำให้พฤติกรรมของมนุษย์ดีขึ้นและแตกต่างจากสัตว์โลกอื่นๆ และต่างยอมรับกันว่ากฎเกณฑ์นี้เป็น หลักมนุษยธรรม คือ เป็นหลักปฏิบัติที่ประเสริฐของมนุษย์ หากเราทุกคนช่วยกันปฏิบัติตนรักษาศีล 5 กันถ้วนหน้าจะส่งผลในทางดีงามต่อสังคมอย่างมหาศาล ส่วนการที่บุคคลใดจะนำศีล 5 มาปรับใช้ และถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด หรือยืดหยุ่นเป็นประการใด คงต้องเป็นไปตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม และสภาพเศรษฐกิจของแต่ละบุคคล แต่ในที่สุดแล้ว ศีล 5 นั้นเองจะเป็นทั้งเครื่องประดับ ให้

บุคคลมีเสน่ห์ มีความงดงามทั้งทางกาย วาจา ใจ และเป็นเกราะคุ้มกันมิให้มีการประพฤติดิฉันของคลองธรรม กฎหมายบ้านเมืองก็จะไม่เข้ามากล้ากราย เมื่อหลายคนช่วยกันปฏิบัติรักษาศีล 5 แล้ว ผลที่ตามมาก็คือสังคม เกิดความร่มเย็นเป็นสุขกันถ้วนหน้า

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า การกระทำที่ละเมิดศีล 5 บางกรณีก็จะเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายที่มีโทษ ทางอาญาด้วย อาทิ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เป็นต้น การไม่ละเมิดศีล 5 จึงเป็นการป้องกันตนเองมิให้กระทำความผิดกฎหมายที่มีโทษทางอาญาไปด้วยโดยปริยาย

เอกสารอ้างอิง

คำพิพากษาศาลฎีกา. กฎหมายคอมพิวเตอร์. สืบค้น 26/03/2567. จาก <https://www.thailand92.com>

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต).(2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์การพิมพ์.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต).(2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์.

พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี). (2558). *ศีล 5 รักษาโลก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.

พระอุตรคณาธิการ (ชวินทร์ สระคำ). รศ.ดร.จำลอง สารพัฒน์. (2538) *พจนานุกรม บาลี-ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: เรืองปัญญา

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. ศีล 5. สืบค้น 28/03/2567 จาก <https://legacy.orst.go.th/?knowledges>

ศ.ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2565). *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง*. (พิมพ์ครั้งที่ 47). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.